

Landbruksdirektoratet
Postboks 56
7701 STEINKJER

Deres ref

Vår ref

Dato

24/108-

4. oktober 2024

Fastsettelse av endringer i FAT og tollkvoteforskriften for å åpne for tollkvoter ifm. beredskapslagring av matkorn mv.

Landbruks- og matdepartementet har i dag fastsatt endringer i forskrift 22. desember 2005 nr. 1723 om administrative tollnedsettelse for landbruksvarer (FAT) og forskrift 10. oktober 2008 nr. 1132 om fordeling av tollkvoter for landbruksvarer (tollkvoteforskriften) for å åpne for fastsettelse av tollkvoter for beredskapslagring av matkorn mv. Endringsforskriften følger vedlagt.

Forskriftsendringene innebærer at det opprettes en egen importkvote for matkorn til beredskapslagring i FAT, for de tilfeller at lagerbehovet ikke kan dekkes av norsk vare. Det opprettes videre et nytt kapittel i tollkvoteforskriften med bestemmelser om fordelingen av denne kvoten. Videre har departementet fastsatt enkelte endringer som ikke er av materiell art.

Endringene trer i kraft straks.

Høringen

Landbruks- og matdepartementets høring av forslaget ble sendt til 15 høringsinstanser 27. februar 2024 og publisert på departementets hjemmeside. Høringsfristen var satt til 12. april 2024. Departementet mottok til sammen fire høringssvar, hvorav ett var uten merknader. Høringsuttalelsene er gjort tilgjengelige på departementets hjemmeside.

Nedenfor gir departementet en redegjørelse for forskriftsendringene og innspill som ble mottatt i forbindelse med høringen av de foreslåtte endringene i forskriftene.

Departementets høringsforslag

Bakgrunnen for høringsforslaget er regjeringens beslutning om å etablere beredskapslagring av matkorn, jf. St.prp. 1 S (2023–2024) under Landbruks- og matdepartementet. Formålet er økt forsyningsberedskap i en situasjon hvor behovet for matkorn ut over nasjonal produksjon ikke med sikkerhet kan dekkes gjennom import.

I år med gode norske matkornavlinger kan det være avvik mellom etterspurte kvaliteter av mathvete og norsk produksjon. Gjennom markedsreguleringens avsetningstiltak tas i dag korn ut av verdikjeden, helt eller midlertidig. Dette kornet kan i stedet anvendes i oppbyggingen av beredskapslagringen.

Erfaring viser at det, i de fleste år, er tilstrekkelig regulert norsk mathvete til å oppfylle beredskapsmengden, dvs. 15 000 tonn. I år med dårlige avlinger er det imidlertid ikke tilstrekkelig regulert mathvete tilgjengelig. I slike år vil det være behov for å åpne opp for import av mathvete. For å sikre at driftsoperatørene får tak i korn til en forutsigbar pris, foreslo departementet at Landbruksdirektoratet skal fastsette egen importkvote for korn til beredskapslagring med nedsatt tollavgiftssats etter samme beregning som for andre importkvoter for korn.

Departementet foreslo at Landbruksdirektoratet gis myndighet i medhold av forskrift 22. desember 2005 nr. 1723 om administrative nedsettelse av tollavgiftssatser for landbruksvarer (FAT) § 22 nytt tredje ledd, til ved behov å fastsette egen importkvote for mathvete til beredskapslagring. Videre foreslo departementet å hjemle fordelingen av denne kvoten gjennom egne bestemmelser i forskrift 10. oktober 2008 om fordeling av tollkvoter for landbruksvarer (tollkvoteforskriften). Departementet foreslo videre noen mindre endringer i FAT § 22 andre ledd og i vedlegg I, som et ledd i en opprydning av FAT. Disse endringene var ikke av materiell karakter.

Høringsinstansenes syn

Felleskjøpet Agri SA (Felleskjøpet) er enig i at det er fornuftig å vente med konklusjon om kvanta norsk korn som kan benyttes til å bygge opp beredskapslagring, til behovet for overlagret vare er avklart. Etter Felleskjøpets erfaring vil det være vanskelig å lage en prognose for tilgang og forbruk medio oktober som er bedre enn prognosen i august/september. Selv om andelen av hvete som innfrir kravene i jordbruksavtalen i stor grad vil være kjent, vil både kvantum og klassefordeling og andre egenskaper som påvirker bakekvaliteten til den nye avlingen være usikre størrelser. Det vil medføre at markedsregulator i oktober må være mer restriktiv med tanke på å definere overskudd som del av nytt overskudd og å foreslå supplerende import enn de vil kunne være på et senere tidspunkt. En risikerer da å holde tilbake for mye av overskuddskornet fra den forrige sesongen.

Felleskjøpet viser til at den første samlede evalueringen av bakeegenskapene til mathveten blir gjort i andre halvdel av oktober. Industrien bruker perioden oktober–november til å utforske egenskapene til den nye avlingen. Det for tidlig å avgjøre hva som er behovet for import for oppbygging av beredskapslager i oktober, og prognosen for november bør derfor legges til grunn for tildeling av ekstra kvoter for lageroppbyggingen. Felleskjøpet er enige i at eventuelle ekstra importbehov til oppbygging av beredskapslager må fordeles utenfor, eller som et tillegg til, ordinære suppleringskvoter. Selskapet har ingen merknader til modellen for fordeling som er omtalt i forbindelse med endringene i tollkvoteforskriften § 41.

Norges Bondelag mener beredskapslageret i hovedsak bør fylles med norskprodusert matkorn. Kvote med nedsatt tollavgiftssats bør derfor kun opprettes når det ikke er tilstrekkelig norsk vare tilgjengelig til å dekke behovet av matkorn. Det er også viktig at man har på plass gode prognoser for sesongens avling før en fastsetter kvoten. Å lage dette for mathveteavlingen med hensyn til kvalitet og volum allerede i starten av oktober, er for tidlig. Tidspunktet for fastsettelse av kvote bør derfor endres til etter at markedsregulator (Felleskjøpet) har fastsatt novemberprognosen, dvs. i slutten av november. Selv om man

velger dette tidspunktet, vil det likevel vil være tilstrekkelig tid for driftsoperatørene til å foreta importen innenfor kalenderåret.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener at lagring av såkorn er like viktig som å lagre matkorn. Forskriften bør derfor omarbeides slik at det i tillegg legges til rette for tilstrekkelig lagring av såkorn tilsvarende to års avling.

De fastsatte endringene

Departementet bemerker innledningsvis at spørsmålet om behovet for lagring av såkorn ikke har vært en del av de forslag som har vært på høring. Norsk Bonde- og Småbrukarlags innspill om dette temaet vil følgelig ikke bli omtalt i det videre.

I høringen foreslo departementet at den behovsprøvde importkvoten til beredskapslagring av matkorn skulle fastsettes innen 15. oktober. Felleskjøpet og Norges Bondelag har argumentert for at det fra et faglig ståsted er bedre å vente med fastsettelsen til november da behovet for importkorn vil være mer avklart. Departementet ser at det kan være gode grunner til å avvente fastsettelsen av en eventuell importkvote, slik at størrelsen på denne blir bedre tilpasset faktisk behov. På den bakgrunn fastsettes det at en eventuell importkvote for beredskapskorn skal fastsettes og fordeles av Landbruksdirektoratet innen 20. november, se FAT § 22 nytt tredje ledd, og tollkvoteforskriften ny § 41f. Kvoteperioden settes til «01.10 - 31.08», se tollkvoteforskriften Vedlegg 1 ny linje for beredskapskorn kolonne V. Øvrige endringer fastsettes i tråd med forslagene sendt på høring,

Merknader til endringene i FAT

Til FAT § 22 nytt tredje ledd

Departementet fastsetter et nytt tredje ledd med bestemmelse om at Landbruksdirektoratet fastsetter egen importkvote med nedsatt tollavgiftssats ved behov for import av matkorn til beredskapslagring. Hvorvidt det er behov for en importkvote, avgjøres ut fra differansen mellom mengden korn som skal inn på beredskapslager det aktuelle året sammenholdt med prognoser for tilgjengelig norsk matkorn. Kvoten skal fastsettes av Landbruksdirektoratet innen 20. november, slik at driftsoperatøren gis tilstrekkelig tid til å handle inn nødvendig kornmengde før 1. januar påfølgende år, det vil si når driftsoperatøren i henhold til leieavtalen med staten er kontraktsrettslig forpliktet til å ha beredskapskornet på lager.

Til FAT § 22 andre ledd

De tre siste setningene i dagens FAT § 22 andre ledd inneholder bestemmelser om at fordeling av kvotene skjer ved auksjon, at de ordinære tildelingstidspunktene er august, november og mai og at kvoten for oljefrø tildeles to ganger pr. år, august og november. De samme bestemmelsene er inntatt i tollkvoteforskriftens § 12 og § 13 Departementet ser ikke behov for at disse bestemmelsene er inntatt i begge forskrifter og fjerner dem derfor fra FAT. Dette innebærer ingen materielle endringer.

Til Vedlegg 1

Ved en inkurie henviser vedlegg 1 første kolonne angående representantvaren for meieri-produkter til § 2 i forskrift 5. desember 2003 nr. 1602 om markedsregulators forsyningsplikt innenfor melkesektoren. Denne forskriften er opphevet i sin helhet. Departementet endrer derfor henvisningen til gjeldende bestemmelse i forskrift 22. oktober 2008 nr. 1136 om markedsregulering til å fremme omsetningen av jordbruksvarer § 4-3 tredje ledd. Dette innebærer ingen materielle endringer.

Ved en annen inkurie er det heller ikke samsvar mellom andre og tredje kolonne angående meieriprodukter. Kolonne to angir representantvaren som uforedlet melk, mens kolonne tre, ved å vise til varenummeret i sin helhet, også åpner for import av ferdigforedlet konsummelk. Det har ikke vært intensjonen. For å få samsvar mellom kolonnene og klargjøre bestemmelsens innhold, tilføyer departementet derfor «Ex» før varenummeret i tredje kolonne. «Ex» står for «extract», og er en teknisk henvisning til at bare en del av varenummeret er omfattet. Dette innebærer ingen materiell endring.

Merknader til endringene i tollkvoteforskriften

Til § 2

Virksomheter som inngår kontrakt med staten om beredskapslagring av korn, er i utkastet til konkurransegrunnlag kalt driftsoperatører. Begrepet er definert i § 2 nr. 8.

Nytt kapittel V a - «Fordeling av tollkvote for matkorn til beredskapslagring»

Til § 41e

I tråd med systematikken i forskriftens kapittel II, III, IV og V, fastsetter første paragraf i nytt kapittel V a vareomfanget med henvisning til kolonne VII i vedlegg I. Fordelingsmetoden har betegnelsen «B» for beredskapslagring.

Til § 41f

I første ledd fastslås det at tollkvoten skal fordeles mellom de driftsoperatørene som har inngått kontrakt med Landbruksdirektoratet om innkjøp og lagring av korn til beredskapsformål. Fordelingen skjer forholdsmessig ut fra driftsoperatørenes andel av den totale mengden korn som skal kjøpes inn til beredskapslagring samme år. Dette kan illustreres med følgende eksempel: Aktør A skal lagre 6000 tonn fra år 20xx og må kjøpe inn denne mengden korn for staten. Total kontraktsmengde er 15 000 tonn dette året, og importkvoten er 5000 tonn. Da blir aktør As kvoterettighet $6000/15000 \cdot 5000 = 2000$ tonn.

Det er kun de driftsoperatørene som er kontraktsrettslig forpliktet til å kjøpe inn beredskapskorn for staten samme år som kan tildeles beredskapskvote. Kvoten skal ha samme tollavgift som tilsvarende kvoter solgt på auksjon etter forskriftens kapittel III. Reglene innebærer at driftsoperatørene får kjøpt korn til en pris som er mest mulig lik prisen på norsk korn uten at de må være med å by på kvotene som selges på auksjon. Driftsoperatørene er dermed sikret forutberegnelighet for pris på og tilgang til korn. Administrativt løses fordelingen ved at Landbruksdirektoratet fordeler en eventuell kvote mellom de aktuelle driftsoperatørene.

Andre ledd innebærer at fordelingen av tollkvoten for korn til beredskapslagring skal skje innen 20. november, slik at driftsoperatøren gis tilstrekkelig tid til å handle inn nødvendig kormengde før 1. januar påfølgende år, når driftsoperatøren er kontraktsrettslig forpliktet til å ha beredskapskornet på lager.

Til § 41g

Tollkvoten for matkorn til beredskapslagring er, i likhet med de andre tollkvotene for korn, omsettelig. Dette gir driftsoperatørene fleksibilitet. Selgeren skal gi Landbruksdirektoratet skriftlig melding når en kvoteandel overdras, jf. henvisningen til § 41.

Til Vedlegg 1

For å skille beredskapskvoten fra de ordinære matkornkvotene som selges på auksjon inneholder Vedlegg 1 nå en linje kalt «matkorn til beredskap». Ettersom det bare er mathvete som skal omfattes av ordningen for beredskapslagringen, er kun varenummeret for mathvete

10.01.9099 oppgitt i kolonne II. Kvoteperioden, kolonne V, skal være fra 1. oktober og ut kornåret, dvs. 31. august påfølgende år. Fotnote 6 gjelder også for beredskapskvoten. Av veiledningshensyn er det også inntatt en ny fotnote 11 som opplyser at mengde fastsettes av Landbruksdirektoratet og viser til FAT § 22 tredje ledd.

Det bes om at Landbruksdirektoratet informerer berørte aktører om endringene på en hensiktsmessig måte.

Med hilsen

Henrik Einevoll (e.f.)
avdelingsdirektør

Hans Edvin Flugund
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer